

Årsrapport 2016

NORSK MUSIKKRÅDS OG MUSIKKENS
STUDIEFORBUNDS ARBEID MED MUSIKKLOKALER

Norsk musikkråd

Musikkens studieforbund

INNLEDNING

Det har skjedd mye i Norsk musikkråd og Musikkens studieforbunds felles akustikkprosjekt etter at «NS 8178 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse» ble lansert i april 2014. Innsatsområdet har fått økt oppmerksomhet og bredere gjennomslag. Samarbeidet med viktige aktører som Norsk kulturskoleråd og Norges Musikkorps Forbund er styrket. Flere regionledd har fått eget akustikkutstyr. Fylkene opplever en betydelig økning i antall måleoppdrag. NS 8178 vises igjen i enkelte offentlige kravspesifikasjoner.

BAKGRUNN

Lokaler til musikkformål er det største og viktigste musikkfaglige innsatsområdet for Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund, både nasjonalt, regionalt og lokalt. Medlemmene i våre medlemsorganisasjoner og alle andre musikkutøvere er storbrukere av musikklokaler. Det er viktig både for rekruttering, kvalitet og bredde at det finnes hensiktsmessige lokaler både til øving og framføring av alle typer musikk. Gode og tilpassede lokaler gir bedre musikkaktivitet i form av bl a mer effektive øvelser, større trivsel, bedre konserter, stimulerer rekruttering, og ivaretar helse, miljø og sikkerhet for både utøvere og instruktører.

Området berører alle sjangre, både barn, unge og voksne, amatører og profesjonelle, utøvere og publikum, og omfatter lokaler til både øving og konserter. Arbeidet er godt forankret i Norsk musikkråd og Musikkens studieforbunds hhv 33 og 30 medlemsorganisasjoner. I prosjektet har vi et nært samarbeid med mange av landets beste musikkakustikere.

Det har lenge vært liten oppmerksomhet om lokalets betydning for musikkutøvelse. Og i det offentlige er det beskjedent med kunnskap, noe som har medført at området er lite prioritert i offentlige planer og budsjetter. Det er et betydelig etterslep på hensiktsmessige lokaler innen alle sjangre, både til øving og konserter.

Dette er like relevant for skolebygg som for kulturbygg, for skolens klasserom, samlingsaler, aulaer og gymsaler brukes i betydelig grad både til opplæring, øving og framføring av musikk.

Til tross for svært beskjedne ressurser er mye oppnådd vedrørende akustikk og lokaler i vårt totale akustikkprosjekt:

- Utgitt diverse bøker og skrifter.
- Utviklet eget nettsted: www.musikklokaler.no
- Gjennomførte i 2008 – 2009 prosjektet Rom for lyd, i samarbeid med bl a tre studenter fra Høgskolen i Buskerud. Det ble gjort akustiske tiltak i et framføringslokale og et øvelokale, basert på grundige akustiske målinger og akustikkfaglige vurderinger. Ettermålinger og intervjuer bekreftet vellykkede tiltak.
- Opprettet eget nasjonalt utvalg for musikklokaler
- Utviklet normer for romakustikk for forskjellige typer musikk.
- Etablerte i 2011 samarbeid med akustikkomiteen i Standard Norge for å etablere en nasjonal standard for akustikk i lokaler til musikkformål. Den nye standarden forelå i april 2014.
- Utviklet veileder for arbeid i kommunen, med delveiledere.
- Ti fylkesmusikkråd har så langt skaffet seg akustikkutstyr av profesjonell standard.
- Romakustikken er profesjonelt målt i ca 400 musikklokaler.
- Utviklet en opplæringsplan for akustikkmåling for fylkesmusikkrådene.
- Gjennomført grunnopplæring i måling av romakustikk for vel halvparten av fylkesmusikkrådene. Gjennomført videregående opplæring for flere fylkesmusikkråd.
- Politiske kampanjer for gode musikklokaler som felles valgkampsak til kommune- og fylkestingsvalgene i 2011 og 2015, lansert nasjonalt, regionalt og lokalt hhv høsten 2010 og 2014. Det ble jobbet gjennom både partiorganisasjonene og musikkorganisasjonene: www.musikk.no/LokMR/valg2015
- Politisk kampanje høsten 2012 i forbindelse med valgkampen til Stortingsvalget 2013. Fokuset på lokaler ble videreført fra kommune- og fylkestingsvalget i 2011. Dessuten løftet vi fram behovet for stabilitet i frivillighetens øvrige rammevilkår. Budskapet ble også denne gang spredt gjennom både partisøylene og vårt eget organisasjonssystem.
- Pilotkurs i akustikk i 2015, for medlemsorganisasjoner og fylkesmusikkråd
- Nasjonal dagskonferanse om musikklokaler i 2015.
- Alle landskonferansene for lokale musikkråd har hatt et betydelig fokus på lokaler.

UTVALG FOR MUSIKKLOKALER

I henhold til mandat vedtatt i styrene har Norsk musikkråd og Musikkens studieforbunds felles utvalg for musikklokaler som hovedoppgave å jobbe både politisk og faglig med musikklokaler. Utvalget skal arbeide for at hele musikklivet har gode, tilpassede lokaler til øving og konserter. Det skal også bidra til kvalitetssikring av offentlige investeringer i musikklokaler, spesielt på regionalt og lokalt nivå. Utvalget skal samarbeide med fylkesmusikkrådene og medlemsorganisasjonene, og bidra til økt bevissthet og kompetanseheving når det gjelder musikklokaler. Bistand til fylkesmusikkrådene og lokale musikkråd i spørsmål vedrørende musikklokaler er også en prioritert oppgave.

Utvalgets sammensetning i perioden 2015 – 2016:

- Jon G. Olsen, Akershus musikkråd (utvalgets leder)
- Rolv H. Stokka, Norsk musikkråd styret
- Trond Eklund Johansen, Musikkens studieforbund
- Karl Ole Midtbø, Norges Musikkorps Forbund
- Bård Hestnes, Norsk kulturskoleråd
- Jan Ola Amundsen, NASOL
- Olav Ø. Opsvik, Ung i kor/Koralliansen
- Ketil Havgar, Musikkutstysordningen
- Anders Tangen, Norske Konsertarrangører
- Øyvind Skjerven Larsen, Norsk jazzforum
- Erlend Rasmussen, Norsk musikkråd (utvalgets sekretær)

Klassisk var representert i utvalget ved Anderz Døving t.o.m. våren 2016.

For å sikre relevant sjangerkunnskap og god kontakt med sjangermiljøene er utvalget satt sammen slik at kompetanse innen både lydsvak akustisk musikk, lydsterk akustisk musikk og forsterket musikk er godt representert. Det er også viktig at kunnskap om skole- og kulturskolelokaler er representert. Derfor er Norsk kulturskoleråd invitert inn i utvalget, i tillegg til relevant sjangerrepresentasjon fra organisasjonene i Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund. Som største enkeltbruker av lokaler er også Norges Musikkorps Forbund inkludert. Utvalget gjennomførte fire møter i 2016.

utvalgets prioriteringer og aktiviteter

I utvalgets møte 8. desember 2016 var det det enighet om følgende prioriteringer for våren 2017:

- Kortinfo om musikklokaler
- Tilby presentasjoner og foredrag på organisasjonenes landsmøter – utvikle en presentasjonspakke (om akustiske behov, egenanalyse, målinger, veien til kommunen)
- Presentere gode og dårlige akustikkeksempler
- Skaffe kunnskap om hørsel og musikk; hørselsforskning i samarbeid med NUMI og Terje Tranaas
- Elektronisk film med lydseksempler; tilby prosjekt til en opplæringsaktør
- Ta rede på kommuner som har særskilt fokus på skolen som lokalt kulturhus
- Infoaksjon retta mot musikklivet
- Dagskurs om NS 8178 i Oslo
- Dialog med arkitektbransjen
- Facebook som virkemiddel til å bygge en folkebevegelse
-

forslag til forbedring av byggteknisk forskrift

Våren 2016 inviterte Direktoratet for byggkvalitet til innspill i forbindelse med revisjon av Byggteknisk forskrift (TEK 10). Støttet av utvalg for musikklokaler anmodet Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund om at en ny versjon av TEK forutsetter at «NS 8178 Akustiske kriterier for rom og lokaler til musikkutøvelse» legges til grunn når man skal bygge lokaler til musikkutøvelse. Forslaget ble ikke tatt til følge. I og med at direktoratet bl a hadde som mål å slanke forskriften hadde vi heller ikke forventet dette, men innspillet bidro til viktig synliggjøring av arbeidet vårt.

Den viktigste arenaen for synliggjøring av akustikkarbeidet er www.musikklokaler.no - vårt eget kunnskapsnettsted for initiering, etablering, utbedring og drift av musikklokaler. Her samles og tilgjengeliggjøres kunnskap og ressurser.

Det jobbes kontinuerlig med forbedring og videreutvikling av nettstedet. Nettstedet fikk ny design i 2015/2016. Designen på nettstedet danner også grunnlag for utforming av maler, presentasjoner, utgivelser og annet støttemateriell.

KONFERANSER MM

dagskonferanse om lokaler til musikkformål

Som i 2015 inviterte Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund også høsten 2016 til dagskonferanse om lokaler til musikkformål. Denne gang i Kimen kulturhus, Stjørdal. Målgruppe var ledere/politiske ledere i kommuner, institusjoner, organisasjoner mm. Påmeldingen ble imidlertid så beskjeden at vi omgjorde konferansen til et drøftingsmøte om politisk og strategisk arbeid med musikklokaler.

Arendalsuka 2016

Musikkens studieforbund og Norsk musikkråd hadde egen stand på Arendalsuka i 2016. Standen ble programmert med forskjellige temaer hver dag. En av dagene var vårt arbeid med musikklokaler hovedtema.

konferanse for lokale musikkråd

Musikklokaler og akustikk ble også berørt på årets konferanse for lokale musikkråd, avviklet i Hurdal 23. – 25. september. Programmet omfattet bl a temaer som «Lokaler – en viktig rammebetingelse for gode aktiviteter», «Skolen som lokalt kulturhus» og «Gratis tilgang på kommunale lokaler».

medarbeidersamlinger

Arbeidet med musikklokaler er tema på alle Norsk musikkråds og Musikkens studieforbunds medarbeidersamlinger for ansatte i regionleddene våre. Dessuten samler vi jevnlig akustikkmålerne i fylkene til særskilte målersamlinger. Til disse inviterer vi med en profesjonell musikkakustiker.

STORTINGSVALGET 2017

Som til tidligere valg utarbeidet Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund innspill til partiene i forbindelse med valgkampen til Stortingsvalget 2017. På vegne av organisasjonene fokuserte vi på behovet for en ny støtteordning for oppgradering og tilpasning av eksisterende kulturlokaler, styrking av desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg, og kartlegging av behov for og tilstand til kulturlokaler.

Innspillet ble høsten 2016 sendt Stortingspartiens nasjonale sekretariater. Det ble også sendt til våre regionledd, med anmodning om å sende til partienes fylkeslag og lokallag i eget fylke.

PEDAGOGISK UTVIKLINGSARBEID OG STUDIEPLANER

Som et ledd i sitt pedagogiske utviklingsarbeid har Musikkens studieforbund gitt tilskudd til to innsatsområder i 2015-2016: Utvikling av materiell for grunnkurs i akustikk, og initiering av et utviklingsprosjekt som mer knytter akustikken til selve musikken og setter musikeren i fokus. Som et ledd i dette arbeidet er det utviklet to akustikkrelaterte studieplaner: Grunnkurs i musikklokaler akustikk og Kurs i akustikkmåling i praksis. Den første orienterer seg ut fra bygg/lokaler, den andre legges til grunn for opplæring av våre egne akustikkmålere.

REGIONLEDDENE OG AKUSTIKKPROSJEKTET

Regionleddene er viktige aktører i arbeidet med musikklokaler, og kompetansen er svært stor i mange av fylkene. Så langt har Østfold, Akershus, Hedmark/Oppland, Buskerud, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Møre og Romsdal, Trøndelagsfylkene og Troms på eget initiativ skaffet seg måleutstyr av profesjonell standard.

Med ujevne mellomrom samles alle akustikkmålerne til en målersamling. Samlingen i 2016 ble avviklet i Hurdal 11. – 12. januar. Alle målerfylkene var representert, til sammen 18 deltakere. Fagakustiker Bård Støfringsdal deltok den første dagen.

akustikkmålinger

Måleaktiviteten i fylkene varierer, men den er stor i flere fylker. Ved årsskiftet 2016/2017 var det på landsbasis samlet utført nærmere 600 akustikkmålinger.

I 2015 ble det utviklet et Norgeskart der de enkelte målingene markeres. Kartet ble betydelig forbedret i løpet av 2016. Markørene peker videre til de enkelte målerapportene. Kartet er tilgjengelig fra forsiden på [musikklokaler.no](http://www.musikklokaler.no), se <http://www.musikklokaler.no/akustikk/her-har-vi-malt>

Arbeidet med NS 8178 avdekket et behov for å inkludere bl a måling av romforsterkning (G) i målingene. Dette krever en såkalt kulehøytaler ved selve målingene, og ikke bare halvkule som de tidligere utstyrsprogrammene omfatter. NMR/MSF har støttet de tidligste målefylkene med 50 % av innkjøpskostnaden med å oppdatere utstyrsprogrammene med kulehøytalere.

Behov for en ny rapportmal for akustikkmålingene ble en følge av ovenstående. Det ble derfor brukt en god del ressurser i 2015 og 2016 på utvikling av tredje generasjons rapportmal. Dette innebærer også utvikling av en felles, landsomfattende nettbasert registrerings- og databasemodell som skal legges til grunn for alle framtidige rapporter. De tidligere rapportdata er også samlet i denne, slik at vi nå har en nasjonal, felles database for akustikkmålingene. Dette vil gi oss og akustikkfagmiljøene en unik samling data av både nasjonal og internasjonal interesse.

NS 8178 OG NORSK MUSIKKRÅDS NORMER

NS 8178 Akustiske kriterier i rom og lokaler til musikkutøvelse

Norsk musikkråd utarbeidet for flere år siden normer og anbefalinger for akustikk i musikklokaler, inndelt i hovedkategoriene lydsvak akustisk musikk (kor, strykere o.l.), lydsterk akustisk musikk (korps, storband, symfoniorkester etc) og forsterket musikk (band og andre som forsterker lyden).

Etter et initiativ fra Norsk musikkråd vedtok akustikkomiteen i Standard Norge høsten 2011 at det skulle igangsettes et arbeid for å standardisere lydforhold i lokaler som benyttes til musikkformål. Det ble oppretta ei arbeidsgruppe for prosjektet. Gruppen hadde representanter for ulike bransjer som berøres av arbeidet, eksempelvis representanter for musikkbransjens organisasjoner, akustiske konsulenter, byggherrer og kommuner. Både Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund var representert i arbeidsgruppa, og vi bekostet i fellesskap en stor del av prosjektkostnadene. Norsk musikkråds normer for lokaler til musikkformål ble brukt som utgangspunkt for arbeidet med den nye standarden.

En omfattende høringsprosess løste ut stort engasjement og mange innspill. «NS 8178 Akustiske kriterier i rom og lokaler til musikkutøvelse» ble lansert 9. april 2014, som verdens første nasjonale standard for akustikk i musikklokaler. Pga stor interesse i utlandet ble standarden ganske tidlig oversatt til engelsk.

I tillegg til synliggjøring er implementering svært viktig, først og fremst relatert til fylkeskommunenes fordeling av statsmidler til lokale og regionale kulturhus. Foreløpig er det bare Møre og Romsdal musikkråd som har lykket med denne implementeringa. I tillegg har Oslo musikkråd bidratt til at Oslo kommune krever at standarden skal legges til grunn i forbindelse med musikklokaler når det bygges nye skoler eller gamle rehabiliteres.

Norsk musikkråds normer og anbefalinger

Selve standarden omtaler bare det som mandatet åpner for, dvs romakustikk i musikklokaler. I forbindelse med andre viktige variabler, f eks lydisolering, tilgang og tilgjengelighet, lager og oppbevaring, ventilasjon, lys mm, viser standardens litteraturliste til Norsk musikkråds normer anbefalinger.

Normene ble revidert mot slutten av 2016. Den nye utgaven ble lansert i januar 2017.

I og med at det vises til normene i litteraturlista i NS 8178 kan ikke selve tittelen endres. Men med logoer og i tekst vises det til at Norsk musikkråd og Musikkens studieforbund står sammen om dokumentet.

ØKONOMI OG ARBEIDSRESSURSER

Norsk musikkråds prosjektbudsjett for musikklokaler var i 2016 på kr 160.000. Musikkens studieforbund bidro med tilsvarende fra sin budsjettavsetning til handlingsprogrammet. I tillegg bidrar Musikkens studieforbund med et etableringstilskudd på kr 25.000 til nye akustikkfylker.

arbeidsressurser

Som i 2014 og 2015 kjøpte Norsk musikkråd i 2016 tjenester av Møre og Romsdal musikkråd tilsvarende 40 % stilling i seks måneder. Akustikkmåler Jonas Høgseth ble engasjert som anleggskonsulent. Hans viktigste arbeidsoppgaver var opplæring av nye akustikkmalere, oppfølging av arbeidet med NS 8178, og revisjon, oppdatering og videreutvikling av www.musikklokaler.no Dessuten fikk han ansvar for utvikling av ny designmal.

Jon G. Olsen fra Akershus musikkråd, Trond Eklund Johansen fra Hedmark og Oppland musikkråd og Jonas Høgseth fra Møre og Romsdal musikkråd er de mest sentrale fylkesressursene i akustikkarbeidet. Akustikkprosjektet er det største arbeidsområdet for Erlend Rasmussen i Norsk musikkråd.

Norsk musikkråds og Musikkens studieforbunds utvalg for musikklokaler:

Jon G. Olsen // jon.olsen@musikk.no // tlf 63 81 53 65

Norsk musikkråd:

Erlend Rasmussen // erlend.rasmussen@musikk.no // tlf 22 00 56 00

Norsk musikkråd

Musikkens studieforbund